

ВИБУХ СЕРЦЯ

Чорнобиль - це не просто радіація, 30-кілометрова зона (с.Оране), саркофаг, самосели, тварини і рослини мутанти, хвороби і смерть тисяч ліквідаторів аварії... Чорнобиль - це національне лихо, зловісна віха в нашій історії. Як жовтневий переворот 1917-го, репресії, колективізація, голодомори в Україні 1932-33, 1946-47 рр., Велика Вітчизняна, «холодна» війна, залізна завіса, «братська допомога» Угорщині, Чехословаччині, Афганістану...

Навіть більше - це трагедія, що потрясла світ, стала однією з найруйнівніших екогенних катастроф в історії людства.

Вибух, що стався о 1 годині 25 хвилин 26 квітня 1986 року на IV енергоблоці ЧАЕС, для мене особисто, як і для мільйонів таких же ліквідаторів, - це вибух серця. І сьогодні, через 19 років по тому, чорний дзвін Чорнобиля б'є по кожному з нас...

Та спочатку трохи історії.

Складний і багатоплановий зміст науково-технічного прогресу в поняттях 60-70-х років ХХ століття зводився до єдиного - пошуку нових джерел енергоресурсів, зокрема виробництва електроенергії. Колишній Ленінський план ГОЕЛРО знову став актуальним на новому етапі соціалістичного будівництва. Вождь був геніально далекоглядним, коли стверджував, що «комунізм є Радянська влада плюс електрифікація».

Проте не тільки відповідальні партійні керівники різних рангів того часу, а й військові поспішали будувати Чорнобильський вулкан, бо цього вимагала гонка озброєнь. І якщо «нинішнє покоління» в досягненні «світлого майбутнього» могло почекати, то військово-промисловий комплекс, який на той час забезпечував військову рівновагу протистояння в «холодній війні», чекати не міг.

У листопаді 1965 року Президія ЦК КПУ прийняла постанову «Про основні напрямки розвитку атомної науки і техніки і впровадження результатів наукових дослідів у цій галузі в господарство». Необхідно підкреслити, що КПУ вже діяла слідом за КПРС, яка ще постановою № 985 у вересні 1962 року доручила Міністерству енергетики і електрифікації СРСР здійснити функції «замовника-титулотримача» по будівництву великих гідро- і атомних електростанцій. Постановою № 800 було передбачено початок будівництва Центрально-Української атомної районної електростанції, що згодом одержала назву Чорнобильської.

Майданчик біля села Копачі, а це північ Київської області, міжріччя Прип'яті і Дніпра, був найсприятливішим для розміщення АЕС, - так вважали на той час партійні і державні діячі Союзу. Попередження вчених про небезпеку спорудження тут такого об'єкта залишилися воланням у пустелі.

Отже, 2 лютого 1967 року АЕС, яку почали будувати за 12 кілометрів від містечка Чорнобиль на правому березі річки Прип'ять, «відняла» в одного з найдавніших слов'янських поселень його символічне ім'я і здобула право на життя...

Ударними темпами зводиться блок за блоком нової потужної атомної електростанції. У Москву летять рапорти про успішне введення в дію першого, другого, третього енергоблоків. Мирний атом служить благу народу. Ось-ось має запрацювати на повну потужність і четвертий блок. Проте під час експерименту з відключенням системи безпеки при проведенні випробувань його потужності сталася аварія. 26 квітня 1986 року внаслідок вибуху на четвертому реакторі та наступних вибухів, спричинених перегрітою парою, енергоблок було повністю зруйновано.

Почалася 200-добова епопея ліквідації наслідків аварії, двобій життя зі смертю. Оперативно було створено 30-кілометрову зону. У с. Оране Іванківського району Київської області по тривозі почали прибувати військові частини різних родів військ з усіх кінців колишнього Радянського Союзу. Запрацювали партійні, державні органи, міліція, військові, цивільні спеціалісти. Найбільше роботи було у медиків.

Наш батальйон також прибув сюди.

Мета прибуття - зупинити біду, яка звалилася не тільки на станцію, а й прийшла на поріг

нашого дому.

Пригадую, що до військової частини прибули з нашого Ніжинського технікуму механізації сільського господарства (нині агротехнічний інститут) в «наш», як називали ми батальйон полковника Жирнова, викладачі Василь Данилович Лісовий, Володимир Васильович Ситрижак, Петро Йосипович Поладич, майстер виробничого навчання (нині викладач) Анатолій Петрик та інші. До Чорнобиля ми відправились з Анатолієм Петриком. Проводжали мене дружина Ніна Василівна та кум Олександр Медведєв.

Усього ж у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС взяло участь понад півтори тисячі мешканців Ніжина та району.

Коли колона нашого батальйону проїздила через центр міста, їй назустріч вийшов майже весь педагогічний, студентський колектив технікуму, зичив нам успіху і найшвидшого повернення...

Прибули в с. Оране в ніч з 6 на 7 травня 1986 року. Керівництво батальйону, до складу якого я також входив (в запасі займав посаду секретаря парторганізації батальйону), визначилося з місцерозташуванням. Поряд стояла частина хімічних військ. Запитав: «Ну, як тут?» «Усе нормально - відповідають. - Поживете - побачите». - А потім скупо додали: Як ідеш на виконання завдання, тобто на замір радіації, все «опускається».

Почалися гарячі трудові будні... 9 травня, на день Перемоги, батальйон виконував завдання в с. Копачах. Був контрольний виїзд в цей населений пункт (тут батальйон мив станцію, виконував інші завдання).

Перше, що я прочитав на даху четвертого реактора, на той час вже «царства мороку», величезними літерами зроблений напис: «Чорнобильська АЕС імені В.І. Леніна працює на комунізм»...

Народ України нині вже знає з повідомлень у пресі, особливо після виступу колишнього міністра екології та ядерної безпеки України Юрія Костенка, що в так званому об'єкті «Укриття» (саме його прозвали «саркофагом»), в руїнах четвертого енергоблока знаходилось близько 200 тонн ядерного палива. Вчені не виключали можливості теплового викиду при утворенні критичної маси урану.

А потім вже в демократичній пресі України люди почали читати, що «Чорнобильська катастрофа - злочин проти українського народу та всього людства». Було і звернення Українського національного комітету з організації Міжнародного суду над КІПС за злочини тоталітарного режиму, тобто «Нюрнберг-2». Бо народ бачив, що Комуністична партія та її політичні спадкоємці приховували багато гіркої правди. Фальшувалась і фальшується відповідна інформація. І досі не названо конкретних винуватців трагедії, наслідки якої ще десятки і сотні років відчуватиме людство.

Задля дотримання секретності всі медичні картки, які були заведені на працівників АЕС в 1986 році, в 1989-у були знищені. Персонал атомної станції потім отримав нові картки, в яких, звичайно ж, уже не були записані ні аналізи крові, які робилися в 1986 році, ні діагнози.

Багатьом ліквідаторам також потрібно було підтверджувати архівними документами свою причетність до цих подій. Візьмемо мій документ з Центрального архіву МО України, 4 грудня 1992 р., № 51/3449. Він був направлений Ніжинському міськвійськкомату.

«Рудик Михаил Константинович принимал участие в ликвидации аварии на Чернобыльской АЭС при войсковой части 34003 (с.Ораное): прибыл: приказ № 01 от 6 мая 1986 г. убыл: приказ № 13 от 21 мая 1986 г.

В приказах командира по выездам на ЧАЭС войсковой части значится: Приобрел суммарное количество радиации: доза в приказе не отражена.

Основание: Ф. 2140, 04.1153 с. д. 1, л. 8,42

Примечание: Весь личный состав в. ч. 34003 с 6 мая по 28 июля полагать работавшим у здания станции АЭС (пр. № 156 от 8.10.86 г.) Приказ по выездам на ЧАЭС начали вести с 29.07.86 г. Книги учета доз облучения личного состава части уничтожены по причине высокой зараженности.

Начальник Центрального архива МО Украины».

Це підтвердження було потрібно для заміни посвідчення союзного зразка на посвідчення незалежної України.

Після архівного підтвердження статус ліквідатора зумів підтвердити в грудні 1992 року і знову отримав посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 1986 року. Щоб

довести справедливість, певний час треба було нервувати. Думати - чи прийде такий документ. Надійшов...

Нині є вже певна статистика, бо громадська організація «Спілка «Чорнобиль» об'єднує ліквідаторів. Доречно відмітити, в Ніжині вона була створена у 1990 році. Ініціатором її створення був Віктор Васильович Плакса. Здоров'я в нього нині обмаль, але для згуртування громадської спілки він і в 2001 році взяв на себе тягар керівника «Спілки» в Ніжині. Діяльність її направлена на захист нас, наших сімей від наслідків трагедії минулого століття. Бо, пройшовши через випробування Чорнобиля, ми сьогодні самі маємо гостру потребу у захисті, увазі і допомозі.

